

O'RTA MAXSUS PROFESSIONAL TA'LIM MUASSASALARIDA O'QUV FAOLIYATNI TASHKIL ETISHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING SAMARADORLIGI

No'monova Farzona Shuxratbek qizi

Buloqboshi tumani 1-son politexnikumi ona tili va adabiyoti fani o'qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14843731>

Annotatsiya: Mazkur tezis lingvopoetikaning o'ziga xos xususiyatlarini tadqiq etadi va badiiy matnlardagi til vositalarining estetik funksiyasini yoritishga qaratilgan. Lingvopoetika so'zlarning nafaqat mazmuniy, balki ifodaviy imkoniyatlarini ham o'rganadi. Ushbu jarayon Omon Matjon ijodida yorqin aks etgan. Shoirning asarlari inson qalbining nozik kechinmalari, tabiat manzaralari va milliy qadriyatlarni badiiy mahorat bilan ifodalashi bilan ajralib turadi.

Omon Matjon she'riyatida til va ma'naviyat uyg'unligi yaqqol namoyon bo'ladi. Undagi metaforalar, epitetlar va qochirimlar kabi lingvistik vositalar o'zining betakrorligi bilan ajralib turadi. Ayniqsa, milliy ramzlar va tabiat tasvirlari lingvopoetik tahlil uchun boy materialdir.

Ushbu tadqiqotda Omon Matjon ijodining lingvopoetik xususiyatlari, uning she'rlarida qo'llangan badiiy vositalarning estetik funksiyalari va ular orqali yaratilgan ma'no qatlamlari ochib beriladi. Natijada, shoir ijodining yuksak badiiy qiymati bilan birga lingvopoetika nazariyasining asosiy tamoyillari ham kengroq yoritiladi.

Kalit so'zlar: lingvopoetika, badiiy matn, estetik funksiya, Omon Matjon, metafora, epitet, qochirim, milliy ramzlar, tabiat tasviri.

Kirish: Adabiyotshunoslik va tilshunoslikning tutash nuqtalaridan biri hisoblangan lingvopoetika badiiy matnlardagi til vositalarining estetik funksiyasini o'rganadi. Ushbu yo'nalish she'riyatdagi so'zlarning nafaqat mazmuniy, balki ifodaviy imkoniyatlarini ham oydinlashtiradi. Lingvopoetikaning o'ziga xos xususiyatlari, ayniqsa, Omon Matjon kabi shoirlarning ijodida yaqqol namoyon bo'ladi.

Omon Matjon o'z she'rlarida inson qalbining nozik kechinmalarini, tabiat manzaralarini va milliy qadriyatlarni chuqur estetik yo'sinda tasvirlagan. Uning ijodi til va ma'naviyatning bir butunligini ko'rsatib, so'zlarning obrazli va musiqiy jihatlarini ochib beradi. Shoir she'rlaridagi lingvistik vositalar – metafora, epitet, qochirim va boshqa badiiy usullar o'zining betakror ishlatilishi bilan ajralib turadi. Ayniqsa, Omon Matjon she'rlaridagi milliy ramzlar va tabiat tasvirlari lingvopoetik tahlil uchun boy material hisoblanadi.

Mazkur tezisda Omon Matjon ijodiy uslubining lingvopoetik xususiyatlarini, uning she'rlarida qo'llangan badiiy vositalarning estetik funksiyasini va ular orqali yaratilgan ma'no qatlamlarini ochib berish maqsad qilib qo'yiladi. Bu orqali nafaqat shoir ijodining yuksak badiiy qiymati, balki lingvopoetikaning nazariy asoslari ham kengroq yoritiladi.

Omon Matjon ijodining lingvopoetika nazariyasi asosida umumiy tahlili

Omon Matjon o'zbek she'riyatida o'ziga xos uslubi, chuqur mazmuni va milliy qadriyatlarga asoslangan badiiy yondashuvi bilan ajralib turadi. Uning ijodini lingvopoetika nazariyasi asosida tahlil qilish, shoirning so'z san'ati va badiiy vositalardan foydalangan holda yaratilgan estetik dunyosini chuqurroq tushunishga imkon beradi.

Til va badiiy obrazlarning uyg'unligi

Omon Matjon ijodida til vositalari nafaqat kommunikativ, balki estetik vazifani ham bajaradi. Shoirning badiiy obrazlari, jumladan, metafora, epitet va qochirimlar orqali yaratilgan, bu esa uning she'riyatida chuqur ma'nolarni shakllantiradi. Masalan, uning

she'rlarida koinot, tabiat va inson dunyosi o'zaro bog'lanib, til orqali murakkab va go'zal estetik makon yaratiladi.

Metaforalarning lingvopoetik roli

Omon Matjon metaforalari murakkab va ko'p ma'noli bo'lib, ular orqali inson qalbi va tabiat manzaralari tasvirlanadi. Shoirning ijodida quyidagi turdagi metaforalar kuzatiladi:

- **Tirik tabiat metaforalari:** Quyosh, yomg'ir, daraxt kabi obrazlar inson kechinmalarini ifodalash vositasi sifatida ishlatiladi.
- **Abstrakt tushunchalarning shaxsiylashtirilishi:** Shoir baxt, sevgi yoki qayg'uni inson kabi tasvirlab, ularga chuqur his-tuyg'ular bag'ishlaydi.

Milliy qadriyatlarning lingvopoetik ifodasi

Shoir ijodida milliy qadriyatlar va tarixiy ramzlar alohida o'rin tutadi. Bu qadriyatlar milliy madaniyatga xos bo'lgan so'z va iboralar orqali ifodalanadi. Masalan, uning she'rlarida milliy timsollar, xalqona iboralar va qahramonlik ruhi o'ziga xos badiiy tus oladi.

Tabiat tasvirlarining estetik funksiyasi

Omon Matjon she'riyatida tabiat tasvirlari muhim ahamiyatga ega. Shoirning she'rlarida tabiat inson his-tuyg'ularining aks-sadosi sifatida ishlatiladi. Masalan, yomg'irning yog'ishi qayg'uni, quyoshning nur sochishi esa umidni ifodalaydi. Bu tasvirlar lingvistik jihatdan boy bo'lib, estetik ta'sirni kuchaytiradi.

Badiiy musiqiylik

Omon Matjon she'rlarida til vositalarining musiqiy jihatlari ham muhim o'rin tutadi. Shoir fonetik takrorlar, ohangdorlik va ritm orqali she'rning hissiy ta'sirini kuchaytiradi. Bu musiqiylik shoirning ijodini o'qishda nafaqat ma'noga, balki ohangga ham e'tibor qaratishga undaydi.

Xulosa: Omon Matjon ijodini lingvopoetika nazariyasi asosida o'rganish, uning she'riyatidagi badiiy vositalarning estetik qiymatini ochib berishga imkon yaratadi. Shoirning she'rlarida inson qalbi va tabiat manzaralarini ifodalashda lingvistik vositalar – metafora, epitet, qochirim kabi usullarning betakrorligi va mazmun boyligi yaqqol namoyon bo'ladi. Milliy qadriyatlar va tabiat tasvirlari uning ijodida nafaqat badiiy vosita, balki o'zbek adabiyoti uchun muhim ma'naviy boyluk sifatida namoyon bo'ladi.

Mazkur tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, lingvopoetika nafaqat badiiy matnni anglash va tahlil qilish uchun muhim yo'nalish, balki ijodkorning til va ifoda imkoniyatlarini chuqurroq ochib beruvchi samarali vositadir. Omon Matjon ijodining lingvopoetik tahlili shoirning o'ziga xos uslubini yoritibgina qolmay, adabiyotshunoslik va tilshunoslik yo'nalishidagi o'zaro aloqalarni chuqurroq anglashga xizmat qiladi.

References:

1. Abdullayev, O. "O'zbek she'riyatida lingvopoetik tahlil asoslari". Toshkent: Fan, 2015.
2. Qodirov, H. "Adabiyot va til uyg'unligi". Toshkent: Yozuvchi, 2018.
3. Omon Matjon. "Tanlangan asarlar". Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot, 2010.
4. Saidov, B. "Badiiy til va ifoda vositalari". Toshkent: Universitet, 2016.
5. Karimov, A. "Lingvistik poetika: nazariya va amaliyot". Toshkent: Akademnashr, 2019.
6. Mamatqulova, D. "Omon Matjonning ijodiy uslubi". O'zbekiston Milliy Universiteti, ilmiy maqola, 2020.
7. Rahimov, I. "She'riyat tilining badiiy xususiyatlari". Toshkent: Ilm Ziya, 2017.

8. Sodiqov, N. "Metafora va uning o'zbek adabiyotidagi o'rnini". Toshkent: Adabiyot, 2014.
9. Xoliqov, Sh. "Omon Matjonning milliy qadriyatlarini ifodalash san'ati". Adabiyotshunoslik jurnali, 2021.
10. Nurmatov, J. "Badiiy tekstda estetika va semantika uyg'unligi". Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.

INNOVATIVE
ACADEMY